

قصہ سستی _____ ہاشم شاہ

تعارف

سید ہاشم شاہ مدینہ منورہ وچ 1753ء نوں پیدا ہوئے۔ آپ دے والد حاجی محمد شریف نے ست حج کیے سن۔ جدوں اوہ 1758ء وچ اپنے چنڈ جگد یو کلاں ضلع امرتسر پر تے اوس ویلے ہاشم شاہ دی عمر پنج ور ہے سی۔

ڈاکٹر فقیر محمد فقیر نے ہاشم شاہ دا مجموعہ کلام ”ککارے“ دے ناں نال مرتب کینا تے اوہ دے دیباچہ وچ اک قدیم خاندان کولوں ملن والے قلمی نسخے دے حوالے نال لکھیا اے:

”موضع جگد یو کلاں تحصیل اجنالہ میں اللہ بخش نام کا ایک بڑھئی لا ولد تھا۔ وہ حج بیت اللہ کو گیا اور دو تین سال وہاں رہا۔ اسی اثنا میں اُس نے ایک لڑکا عبد اللہ نامی عمر گیارہ سال جو ذات کا قریشی فاروقی تھا اپنے جال محبت میں پھنسا لیا۔ اور اُسے ہمراہ لے کر موضع جگد یو کلاں واپس آ گیا۔ جس وقت لڑکے کی عمر 13 سال کی ہوئی تو خود اللہ بخش فوت ہو گیا۔

عبد اللہ کو دین کے علم کا شوق ہوا۔ چنانچہ وہ تحصیل علم کے بعد وعظ و نصیحت میں مصروف ہوا اور پھرتے پھرتے موضع گھریالا اور نالا تحصیل قصور میں چلا گیا۔ وہاں ایک جاٹ سندھو نے اُسے اپنی لڑکی کا رشتہ دے دیا اور وہ تھوڑی دیر کے بعد اپنی عورت کے ہمراہ موضع جگد یو کلاں آ گیا۔ ان کے ہاں ایک لڑکا پیدا ہوا جس کا نام اُس نے محمد شریف رکھا۔ جب لڑکے کی عمر بارہ برس ہوئی تو والدین دنیا سے رخصت ہو گئے۔ محمد شریف کو صوفیانے کرام کی صحبت میں رہنے کا شوق ہوا۔ چنانچہ وہ تھمکی حضرت بخت جمال کی صحبت میں تحصیل اجنالہ میں دیر تک رہا۔ حضرت بخت جمال صاحب نوشاہی قادری خاندان کے طریقہ پر تھے۔ محمد شریف نے انہی کو پیر طریقت تسلیم کیا اور تھوڑی مدت کے بعد حج کو چلے گئے۔ چنانچہ ایک مدت میں آپ نے سات حج کیے۔ اسی واسطے حاجی محمد شریف کے نام سے مشہور ہوئے۔ ان کا روضہ مبارک موضع جگد یو کلاں میں موجود ہے۔“

بچپن سال کی عمر میں اُن کے ہاں فرزند پیدا ہوا جس کا نام انھوں نے ہاشم شاہ رکھا۔

ہاشم شاہ نے اپنے والد حاجی محمد شریف دے ہتھ اُتے بیعت کیتی۔ اوس زمانے دے اولیاء اللہ وچ حاجی محمد شریف دا شمار ہوندا سی۔

ہاشم شاہ نے مختلف اُستاداں کولوں مختلف علوم تے فنون سیکھے۔ ایس لئی آپ ہر قسم دے علم تے فن دے ماہر سن۔ ایس گل دا ثبوت آپ دیاں لکھتاں توں لیکھدا اے۔ آپ حکیم حاذق دی سن۔

اک واری مہاراجہ رنجیت سنگھ بیمار پئے گیا۔ اوس نے مختلف حکیمان تے ویداں کولوں علاج کرایا پر آرام نہ آیا۔ مایوس ہو کے ہاشم شاہ نوں جگد یو کلاں توں سدیا۔ آپ نے علاج کینا تے مہاراجہ رنجیت سنگھ چنگا بھلا ہو گیا۔ اوس نے صحت یاب ہو کے آپ نوں موضع تھر پال تحصیل نارووال وچ جاگیر انعام دج دی جس بارے آپ دے دو شعر مشہور نیں۔

مہاراجہ رنجیت سنگھ کہن جیہوں سرکار
 مہان سنگھ گھر جمیا مہابلی اوتار
 اُس نے سانوں بھکیا سی ایہہ پنڈ گراں
 ایس سب جگدیوں تھر پالیں بیٹھے آں

کچھ تذکرہ نگاراں نے ہاشم شاہ نون مہاراجہ رنجیت سنگھ دادر باری شاعر لکھیا اے جس دی تردید ڈاکٹر لاجپتی رام کرشن تے پروفیسر پرتم سنگھ نے اپنی تصنیف ہاشم پارے وچ کیتی اے۔

ہاشم شاہ دیاں لکھتاں

پنجابی زبان وچ آپ دیاں لکھتاں: سستی پنوں، ہیرا رانجھا، سوئی مہینوال، شیریں فرہاد، قصہ محمود شاہ غزنوی، دوہے، ڈیوڑھے، گنج الاسرار، معدن فیض، سی جرنی، درمدح پیران پیر شیخ دنگیر عبدالقادر جیلانی۔

فارسی زبان وچ آپ دیاں لکھتاں: دیوان ہاشم، مثنوی ہاشم، چہار باغ ہاشم، گنج معانی (نقرا نامہ)۔
ہندی زبان وچ گیان پرکاش (گیان مالا) سلوک، چنتا ہر، راج نیتی، پوتھی حکمت وریل، ٹیکا پنچ گرنتھی:

قصہ سستی پنوں

ہاشم شاہ نے قصہ سستی پنوں ایس طرح شروع کیا اے۔

پہلاں اللہ تعالیٰ دی حمد بیان کیتی اے تے فیردسیا اے پی سندھ وچ اک ریاست بھنبھوری جس دا حاکم آدم جام سی۔ اوہ زبردست شان تے شوکت، جاہ تے جلال تے رعب داب والا حاکم سی۔ بندیاں توں اڈ جانور، درندے تے پرندے وی اوہدے سامنے جھکدے سن۔

شہر بھنبھور حدوں ودھ سوہناتے خوبصورت سی۔ شاندار مکان، بہشتاں وانگر باغات، سوہنیاں سڑکاں، ندیاں، حوض، تالاب ہر پاسے وگدے سن۔ جیہڑا کوئی دیکھد اسی اوہ دیکھد اسی رہ جاندا سی۔ اوس بادشاہ دے امیر وزیر، نوکر چاکر وڈی تعداد وچ سن۔ فوج تے خزانے بے حساب تے بے انت سن۔ اوہدے شہر رخ رنگ دے جھنڈے سن تے ہر قسم دا بے انت سامان سی۔ فقیراں تے مسافراں نوں پیٹ بھر کے دونوں ویلے کھانا لکھدا اسی لیکن اوس حاکم کول بھج کچھ ہون دے باوجود اک کمی سی۔ اوہدے گھر کوئی اولاد نہیں سی۔

اوہ حاکم ہر روز پیراں فقیراں نوں کپڑے، بھٹکھیاں نوں کھانا تقسیم کردا سی۔ اوس نے مسافراں دے آرام تے قیام واسطے سراواں تے مسافر خانے بنوا رکھے سن۔ ہر فقیر درویش اوہدے حق وچ دعا کردا سی۔ اللہ نے اوہناں دی دُعا سن لئی تے اوہدے گھر بڑی سوئی بیٹی پیدا ہوئی۔

ستی جنم لیا شب قدرے مثل ہلال درخشاں
دیکھ بے آب ہون نگ موتی، مانک لال بدخشاں
عقل خیال قیاسوں باہر نظر کرے دل نقشاں
ہاشم آکھ تعریف حُسن دی، شمس مثال زرافشاں

ترجمہ

”ستی نے شب قدر نوں جنم لیا، جس طرح پہلی رات دا چمکدار چن ہوندا اے۔ اوس نوں نگ موتی تے بدخشاں دے لعل دیکھ کے شرمندہ ہوندا اے۔“
کان اوہدے نین نقش ایسے سوہنے سن پی کوئی شخص سوچ وی نہیں سی سکدا۔ ہاشم میں اوہدے حسن دی کیہ تعریف کراں اوہ سونا کھلارن والا اک سورج سی۔“

پورے ملک وچ خوشیاں تے جشن منایا گیا۔ واہجے گا جے وجے۔ رقص ہوئے تے خزانے ونڈے گئے۔
بھنبھور دے حاکم نے نجومیاں نوں سدیا تے سستی دی قسمت دا حال پچھیا۔ اوہناں نے ستاریاں نال حساب لا کے دسیا پی سستی جوان ہو کے عشق گسے گی تے تھلاں وچ رُل کے مرے گی۔ اوہدے عشق دی کہانی سارے جگ وچ مشہور ہو جاوے گی۔
ریاست بھنبھور دا حاکم ایہہ سن کے حیران پریشان ہو گیا۔ اوہدی خوشی ختم ہو گئی تے دکھ تے غم شروع ہو گیا۔ اوس نے پروگرام بتایا کیوں تاں اک

صندوق وچ پا کے سستی نوں دریا وچ روڑھ دتا جاوے۔ چنانچہ اُس نے اک کارگر کولوں خوبصورت صندوق بنوایا۔ اوہدے وچ سستی دے نال زہرے کپڑے رکھ کے دریا بُرد کرتا۔

سچا صندوق روڑھا سستی، نوح طوفان وگیندا
باشک ناگ نہ ہاٹھ لیاوے، دھول پناہ منگیندا
پار اُرار بلائیں بھریا، ڈانواں ڈول رہیندا
ہاشم ویکھ نصیب سستی دا، کیہ کجھ ہور کریندا

شہروں دُور اک دھوبی دریا کنڈھے کپڑے دھوندا پیا سی۔ اوہداناں اتا دھوبی سی تے اوہ بے اولاد سی۔ اوس نے اوہ صندوق پھڑ لیا تے گھر لے گیا۔ اوہنے سستی دی پرورش کیتی تے سستی جوان ہو گئی۔

ستی ہوئی جوان سیانی، سورج جوت سوائی
صاحب علم حیا حلیمی، عقل ہنر چترائی
ماں پو ویکھ کارگر کوئی، چاہن کیتی کڑمائی
ہاشم نے سستی مصلحت، غیرت ہوسی سوائی

ترجمہ

”ستی جوان تے سمجھدار ہو گئی، اوس نوں اللہ نے سورج نالوں زیادہ حُسن دتا۔ اوہدے کول علم، عقل، حیا، نرم مزاجی تے ہوشیاری سی۔ اتا دھوبی چاہندا سی پئی اوہدی کدھرے منگنی ہو جاوے۔ اوہ لوکاں نال مشورے کر داسی تے سستی شرم تے حیا نال پانی پانی ہو جاندا سی۔ بھنھور دے حاکم نوں سستی دی خوبصورتی تے جوانی دی خبر ملی۔ اوس نے رشتے واسطے پیغام گھلیا۔ اوس نوں علم نہیں سی پئی سستی اوہدی اپنی دھی اے۔ سستی نوں اتے دھوبی نے سب کجھ دس چھڈیا سی ایس لئی سستی نے جواب وچ اپنے گلے دا اوہ تعویذ تے کجھ کاغذات حاکم نوں گھلے جیہڑے اوہدے نال صندوق وچ رکھ کے دریا وچ روڑھے گئے سن۔ بادشاہ ویکھ کے شرمندہ ہو یا۔ سستی دی ماں نوں سستی دے زندہ ہون دی خبر ملی تے اوس نے دھی دی جدائی وچ رورو کے بُرا حال کر لیا۔

ماؤں فراق سستی دی ماری، نیند آرام نہ آوے
ہر دم وانگ یعقوب پینمبر، رو رو حال و نجاوے
کرے سوال لوڑی گھر آندی، روز سستی دھی آوے
ہاشم یاد صندوق سستی نوں، خاطر مول نہ لیاوے

اک دن اک مصور سستی دے نہر آیا۔ اوہدے کول بہت ساریاں تصویراں سن۔ اوہناں وچ کچھ مکران دے شہزادے پئوں دی وی اک تصویر سی جس دی لوک تعریف کر دے سن۔ سستی نے اوہ تصویر دیکھی تے اوہدے اتے عاشق ہو گئی تے کچھن لگ پئی اوہ شہزادہ کون اے تے کتھے رہندا اے۔

کچھ شہر ولایت تھلاندی، ہوت علی تس والی
تداہٹ پئوں شہزادہ عیب ثوابوں خالی
صورت اوس حسابوں باہر، صفت خداوند والی
ہاشم عرض کیتی اُستاداں چڑنگ ککھاں وچ ڈالی

ترجمہ:

”تھلاں وچ اک کچم شہراے۔ ہوت علی اوس شہر دا حاکم اے تے پنوں اوہدا پھڑاے جس دی ایہہ تصویر اے۔ اوہدا احسن تے خوبصورتی بے حد اے۔ اللہ دی کارگیری دا اعلیٰ نمونہ اے۔ ہاشم شاہ سستی دے دل وچ محبت دی اک ایس طرح بھڑک گئی جویں لکھاں وچ چنگاری سٹ دتی جاوے۔ سسی اوس اک وچ دن رات سڑن لگ پئی۔“

سستی نے دریا اُتے پہرا بٹھا دتا پئی جیہڑے مسافر دریا پار کرن اوہناں توں پنوں دا تھوہ پتا معلوم کیتا جاوے۔ جیہڑا قافلہ کچم توں آوے اوس نوں روک لیا جاوے۔

اک دن سستی نوں خبر ملی پئی اک قافلہ کچم توں آیا اے۔ اوہناں کول بے شمار سامان تے اونٹھ نیں۔ سستی نے قافلے والیاں دی دعوت کیتی تے پنوں بارے پکھیا۔ اوہناں نے جواب دتا پئی پنوں ساڈا بھرا اے تے اوہ کچم وچ موجود اے۔

سستی نے قافلے نوں روک لیا تے قید کر لیا تے آکھیا پہلاں پنوں نوں لے کے آؤ فیروز رہائی ملے گی۔ قافلے وچوں کجھ آدمی کچم گئے۔ پنوں نوں سارا حال سنایا، پنوں اوہناں نال سستی دے شہر آ گیا۔ سستی نال ملاقات ہوئی۔ دونوں اک دوجے تے عاشق ہو گئے تے دل دے بیٹھے۔ اوہ کچم مکران وچ پنوں دے ماں پوتے بھراواں نوں فکر لگ گئی پئی اک عرصہ گزر گیا اے پنوں حالے تیک واپس کیوں نہیں آیا۔

پنوں دے بھرا اوہدی بھال وچ سستی دے شہر اپڑے۔ پنوں نوں نال چلن لئی آکھیا تے اوس نے صاف انکار کر دتا۔ اوہناں نے اک راتیں پنوں نوں چوکی شراب پیا پئی۔ اوہ بے ہوش ہو گیا تے اوس نوں اونٹھ تے بہا کے راتوں رات کچم ول روانہ ہو گئے۔

سویرے سستی نیند توں جاگی، چاروں پاسے پتا کیتا، پنوں دی کدھرے خبر نہ ملی تے پریشان ہو گئی۔

نین اگھاڑ سستی جد دیکھے جاگ لئی سدھ آئی

نہ اوہ اونٹھ نہ اونٹھاں والے نہ اوہ جام صراحی

واحد جان پئی اوہ ناہیں نال پئی جس آہی

ہاشم توڑ سنگار سستی نے خاک لئی سر پائی

اوس نوں اک دم خیال آیا پئی پنوں کدھرے واپس وطن نہ چلا گیا ہووے۔ اوہ ننگے سرتے ننگے پیریں تھل ریگستان ول دوڑی جیہڑا کیچم مکران نوں جاندا سی۔ بھجے بھجے اوہ ہف گئی۔ دوپہر دا ویلا ہو گیا، ریت تتی ہو گئی، سستی دے نازک پیراں وچ چھالے پئے گئے اوس نے فیروی ہمت نہ ہاری۔ ہاشم شاہ لکھدے نیں:

ے نازک پیر ملوک سستی دے، مہندی نال ہنگارے

عاشق دیکھے بہے اک واری، جی تہاں پروارے

بالو ریت تپے وچ تھل دے بھنن جوں بھٹیاریے

ہاشم دیکھے یقین سستی دا پھیر نہیں دل ہارے

ترجمہ:

سستی دے نازک تے نرم پیریں جیہناں نوں مہندی نال ہنگاریا ہو یا سی۔ اوہدے پیراے سوہنے تے سوہل سن بے اک نظر عاشق دیکھ لید اسی تے اوہ اپنا دل اوہناں توں قربان کر دیندا سی۔ ریگستان وچ سورج دی تپش نال ریت ایس طرح گرم ہو گئی سی پئی اوہدے پیراں وچ چھالے پئے گئے سن۔

ہاشم شاہ دے کلام دیاں خوبیاں

1- سوز تے گداز

ہاشم شاہ نے ڈھیر سارے قصے لکھے۔ ہر قصہ اک دو جے توں وڈھ کے ہے۔ پر اوہناں دا لکھیا ہویا قصہ سستی پنوں یوہت مشہور ہویا۔ اوس توں جیہڑی شہرت تے مقبولیت حاصل ہوئی، اوہ کے ہور قصے دے حصے وچ گنیں آئی۔ کیوں جے ایس قصے وچ جیہڑیاں شعری بندشیں، فنی نکالاں دی جڑ حاصل تے دل دیاں پیڑاں، ہو کے تے گر لاناں، درد ونداں دے ورلاپ، درداں تے پیڑاں موجود نہیں، اوہ کے ہور قصے وچ موجود نہیں۔

ایس قصے وچ ہاشم شاہ نے دل وادرد تے سوز ملٹ ملٹ کے بھر جھڈیا اے۔ اوہ دے وچ ایجا کو درد تے دکھ بیان کیتا اے پئی پتھرتوں پتھرتوں انسان دی رون دھون اُتے مجبور ہو جاندا اے۔ خاص طور تے جس ویلے سستی نگھے سروں تے نگھے پیروں تھل ریگستان دی سڑدی تے بلدی ریت اُتے پنوں پنوں پکار دی دوڑی جانندی اے۔ اوہ دے نازک تے ملوک پیراں وچ چھالے پیندے جانندے نہیں۔ اوہ فیروں پنوں نال ملاقات دا پکارتے پیڑاں یقین رکھدی اے۔ اوہ دے ارادے مضبوط تے حوصلے جوان نہیں۔ ہاشم شاہ لکھدے نہیں:

نازک پیر ملوک سستی دے مہندی نال سنگارے
عاشق وکھہ بنے اک واری، جی تہاں پر وارے
بالو ریت تپے وچ تزکن بھنن جوں بھٹھیارے
ہاشم وکھہ یقین سستی دا پھیر نہیں دل ہارے

قصہ سستی پنوں وچ درداں دے بھانجھڑچھڑے نہیں، سوز دے لہو نکلدے نہیں تے ہاواں دے دھوئیں ڈھندھدے نہیں۔ پنجواں دی برسات ہوندی اے۔ دکھاں دی دھوئی سلگدی اے تے پیڑاں پیڑاں پیندیاں یاں نہیں۔ ایس لئی ایہہ قصہ اپنے سوز تے گداز پاروں مشہور اے۔

2- زبان

ہاشم شاہ دے زمانے وچ جیہڑی پنجابی زبان جگد یو کلاں دے آل دوالے بولی تے لکھی جانندی سی، ہاشم شاہ نے او سے زبان نوں قصہ سستی پنوں وچ استعمال کیتا اے۔ ایس لئی اوس نے جاوگ، آوگ، ہووگ، کرگ، پوس، ریہگ، چوٹک، پیراجا، کرہاں، کروانی، وغیرہ دے الفاظ اپنے کلام وچ درتے نہیں جیہڑے ایس گل دی گواہی دیندے نہیں پئی ہاشم شاہ دے زمانے وچ پنجابی زبان وچ ایسیے الفاظ عام ورتے جانندے سن۔ جویں قصہ سستی پنوں دا اک بند اے۔

سُن کے ہوت زمین تے ڈگیا گئی کلجے کانی
کھلی گور پیا وچ قبرے ہوت علی دل جانی
خاطر عشق گئے رل مائی اک تھیں خاک سانی
ہاشم عشق بلوچ سستی دا جگ جگ ریک کہانی

ہاشم شاہ مدرسے دے پڑھے لکھے سن تے عالم فاضل سن۔ آپ نے عربی تے فارسی زبانوں دا وی چوکھا مطالعہ کیتا ہویا سی۔ ایس گل دا ثبوت اوہناں دے کلام وچوں ملدا اے۔ جویں قصہ سستی پنوں دا اک بند اے۔

سستی جنم لیا شب قدرے مثل ہلال درخشاں
وکھہ بے آب ہوں بگ موتی ماٹک لعل بدخشاں

عقل خیال قیاسوں باہر نظر کرے دل نقشاں
ہاشم آکھ تعریف حُسن دی شمس مثال زرافشاں

ایس بندوچ شب قدر، مثل، ہلال، درخشاں، بے آب، لعل، بدخشاں، عقل، خیال، قیاس، نظر، نقشاں، تعریف، شمس، زرافشاں، سداے فارسی سے الفاظ نہیں۔

3- تشبیہات

قصے نوں دلچسپ تے من موہنا بناؤن واسطے ہاشم شاہ نے بڑیاں من کچھویاں تشبیہاں دی درتیاں نہیں۔ ایہہ تشبیہاں جتھے زبان نوں خوبصورتی عطا کر دیاں نہیں او تھے کلام وچ فصاحت تے بلاغت وی پیدا کر دیاں نہیں۔ جویں تیل تیل مرن نوں پانی وچ کون دے گھرن نال انوکھی تشبیہ دتی اے۔

ترے لکھ جتن کر پوہتی کھوج توڑی ہٹھ کر کے
نُمدی جان گنیاں مٹھت آہیں یاد بلوچاں کر کے
شالا روون قیامت توڑی نال سولاں دل بھر کے
ہاشم مرن بلوچ کومتیں لون طرح کھر کھر کے

4- تلمیحات

جدوں دو یا تن لفظاں کچھے کوئی مشہور واقعہ، کہانی یا کوئی آیت موجود ہوتے اوس نوں تلمیح آکھیا جاند اے۔ جویں جام جم، یعنی جمشید دا اوہ پیالہ جیہدے وچ اوہ دنیا بھر دے ملکاں دے حالات ویکھد اسی۔ ایسے طرح چاہ یوسف اک تلمیح اے جیہد ا مطلب اوہ کھوہ اے جیہدے وچ حضرت یوسف علیہ السلام نوں اوہناں دے بھراواں نے سُٹیا سی۔

ہاشم شاہ نے اپنے کلام وچ بڑیاں سوہنیاں تے مشہور تلمیحات درتیاں نہیں۔ جویں اک بیت دیکھو جیہدے اک مصرعے وچ تن تلمیحاں موجود نہیں۔

کتھے شاہ سکندر دارا اتے جام گیا کت جم دا
تھڑکن دیو جیہناں دے تیغوں اتے دھول پیا نت کم دا
ڈھونڈیاں خاک تنہاں نہیں لبھدی اوہ جگت برا گھر غم دا
ہاشم جان غنیمت دم نوں بھلا کیا بھروسا دم دا

5- جذبات نگاری

ہاشم شاہ نوں جذبات نگاری وچ وی ملکہ حاصل سی۔ اوہ بڑے وڈے حساس شاعر سن دوجے لوکاں دے دکھ درد ویکھ کے تڑف اٹھدے سن۔ تے اوہناں نوں ایس طرح محسوس کردے سن جویں اوہناں دے اپنے غم تے دکھ ہون۔ ایس لئی اوہناں نے اپنے قصیاں سوہنی مہینوال، سستی پنوں تے بہرہ رانھا وچ کمال دی جذبات نگاری کیتی اے۔ جویں قصہ سستی پنوں وچ لکھدے نیں۔

ہو دل گھائل نال سیاں دے پھیر سستی گھر آئی
نیندر بھکھ زلیخا والی، پہلی رمز ونبائی

حقی گل وی ایہو اے پئی شاعر اپنی شاعری نوں صرف تفریح دا ای سامان نہ بناوے سگوں اپنی شاعری راہیں قوم دا اخلاق وی سنوارے قوم نوں کوئی مت دی گل وی دتے تاں جے قوم مذہبی تے اخلاقی طور تے ترقی کرے۔

ہاشم شاہ دے کلام وچ ایہیے بہت سارے شعر مل جاندے نیں جیہناں وچ کوئی عقل دی گل، کوئی نصیحت تے اخلاقی درس موجود اے۔ جویں اوہناں نے بیان کیتا اے پئی بندہ فطری طور تے لالچی، لوہی تے خود غرض اے۔ اوہ چاہندا اے پئی دنیا جہان دی دولت سمیٹ کے سب توں وڈا امیر بن جاوے، لیکن اوہ بھل جاند اے پئی اوس نے اک دن مرنا وی اے۔ ایہہ مال تے دولت سب کجھ اتھے ای چھڈ جانا اے۔

ہاشم شاہ لکھدے نیں:

سدت حرص جہانے والا میں دل وچ باغ لگایا
اوڑک باغ ہويا پروردہ اتے نال گلاں سب چھایا
جاں میں مٹک لیا ہر گل تھوں اتے بھیت چمن دا پایا
ہاشم بے بنیادی والا مینوں مٹک گلاں تھوں آیا

ترجمہ

”میں اک طویل تے لمیرے عرصے تیک اپنے من اندر حرص، لوہ تے لالچ دا اک باغ لاؤندارہیا، اوس نوں پانی دیندارہیا، اوہدی گوڈی کردارہیا۔ آخر اک دن اوہ باغ وڈا ہو گیا۔ اوس دے نئے جوان ہو گئے تے بونیاں نوں بھل تے بھل لگ گئے۔ جدوں میں بھلاں نوں سنگھ کے دیکھیا تے مینوں چمن دا بھیت معلوم ہو گیا۔ یعنی اوہناں بھلاں وچوں عارضی، فانی تے ہالک ہون دی خوشبو آئی۔“

جس طرح باغ اندر بھل مر جھاندے نیں، بھل تے پتے تنک جاندے نیں ایسے ای طرح انسان دی زندگی اے۔ انسان جیہڑا جوانی دے نشے وچ مست ہاتھی وانگوں ہوندا اے، شیر وانگوں زور آور، طاقت ور تے قوی الجشہ ہوندا اے۔ اک دن بڑھا ہو جاند اے، کمزور ہو جاند اے، چلنوں پھرنوں تے ٹرنوں او ازار ہو جاند اے تے اخیر دنیا توں رخصت ہو جاند اے۔

ایسے طرح مال جاند اد بناؤن والے، دولت جمع کرن والے اک دن سب کجھ اتھے چھڈ کے ٹر جاندے نیں۔ شاہ حسین آکھدے نیں:

دے دنیا توں مرجانا، وت نہ آؤنا

برا بھلا جو کیتو، اپنا پاؤنا،

وت نہ آؤنا